

Αποτυπώσεις του τόπου στην παλαιότερη λογοτεχνία

Ενότητα 10η: Πόλεις και χωριά στη νεότερη
ελληνική λογοτεχνία (19^{ος} αιώνας – σήμερα)
(Παρουσιάσεις εργασιών των φοιτητών)

Αναστασία Μαρκομιχελάκη
Επίκουρη Καθηγήτρια

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

**Ενότητα 10^η: Πόλεις και ύπαιθρος στη
νεότερη ελληνική ποίηση (19^{ος} - 20ός αι.)
(Παρουσιάσεις εργασιών των φοιτητών)**

Μάθημα 10^ο: Ενότητα 10η

Περιεχόμενα μαθήματος

10^η Ενότητα.

1. Παρουσίαση 10 εργασιών από τους ίδιους τους φοιτητές/τριες που τις εκπόνησαν.
2. Ανάγνωση και σχολιασμός ισάριθμων ποιημάτων από τον 19^ο αιώνα και 20^ό αιώνα που αναφέρονται σε πόλεις ή τοπία της υπαίθρου.

Λέξεις-κλειδιά μαθήματος

10^η ενότητα

1. Θεσσαλονίκη
2. Σμύρνη
3. Όλυμπος
4. Πρέβεζα
5. Πλατεία Κυψέλης
6. Μεσαορία
7. αντίθεση πόλης-
υπαίθρου
8. Ζωή Καρέλλη
9. Όλγα Βατίδου
10. Κωνσταντίνος Καραβίδας
11. Γιάννης Νεγρεπόντης
12. Κική Δημουλά
13. Άντης Κανάκης
14. Γεώργιος Δροσίνης

Σκοποί ενότητας 10^{ης}

10^η ενότητα

- Να εξοικειωθούν οι φοιτητές με την παρουσίαση από την έδρα μπροστά σε κοινό.
- Να ασκηθούν στη σωστή απαγγελία ποίησης, και στο να συντονίζουν μία συζήτηση και να απαντούν σε ερωτήσεις ακροατηρίου.
- Να γνωρίσουν γνωστούς και λιγότερο γνωστούς ποιητές, κάποιους από τους οποίους δεν διδάσκονται στο διάστημα των προπτυχιακών σπουδών.

10^η Ενότητα

Πόλεις και υπαιθρος στη νεότερη ελληνική ποίηση (19^{ος} - 20ός αι.): Εισαγωγικά

Πόλεις και ύπαιθρος στη νεότερη ελληνική ποίηση (19^{ος} - 20ός αι.): Εισαγωγικά

- ❑ Κατά τη διάρκεια του εξαμήνου εκπονήθηκαν από τους φοιτητές/τριες 42 προαιρετικές εργασίες με θέμα ένα νεοελληνικό ποίημα στο οποίο να αποτυπώνεται ένα αστικό ή εξοχικό-αγροτικό τοπίο. Το ποίημα ήταν επιλογή του κάθε φοιτητή/φοιτήτριας.
- ❑ Ο ρόλος της διδάσκουσας ήταν να δώσει τις κατευθυντήριες οδηγίες, να διορθώσει και να υποδείξει αλλαγές που έπρεπε να γίνουν, και τέλος (σε συνεννόηση με τους φοιτητές/τριες) να επιλέξει ποιες από αυτές θα παρουσιάζονταν στην τάξη, στον περιορισμένο χρόνο του τελευταίου μαθήματος.
- ❑ Ένα από τα κριτήρια επιλογής των δέκα εργασιών που παρουσιάζονται στην τάξη είναι να εμπίπτουν σε μία από τις θεματικές ενότητες που εξετάστηκαν στο μάθημα στη διάρκεια του εξαμήνου (π.χ. θρήνος, προσωποποιία, κλπ). Ένα άλλο ήταν η γνωριμία με ποιητές λιγότερο γνωστούς.

10^η Ενότητα

**Παρουσίαση εργασίας της Διαλεχτής Λινού: Ζωή
Καρέλλη, «Η λυπημένη πολιτεία», Κασσάνδρα κι
άλλα ποιήματα, Αθήνα 1955**

Παρουσίαση εργασίας της Διαλεχτής Λινού: Ζωή Καρέλλη, «Η λυπημένη πολιτεία», *Κασσάνδρα* κι άλλα ποιήματα, Αθήνα 1955

Εικόνα 1. Η Ζωή Καρέλλη.

Παρουσίαση εργασίας της Διαλεχτής Λινού: Ζωή Καρέλλη, «Η λυπημένη πολιτεία», *Κασσάνδρα κι άλλα ποιήματα*, Αθήνα 1955

Πηγή: Ζωή Καρέλλη, «Η λυπημένη πολιτεία», *Κασσάνδρα κι άλλα ποιήματα*, Αθήνα, Προμηθεύς 1955.

Έχει πεθάνει ο θόρυβος μες στην ανήσυχη τούτη πόλη. Αυτό που ακούς είναι αντίλαλος μόνο απ' τη ζωή που επιμένει θλιβερή φωνή νεκρών, που απομένει μετέωρη, δε φεύγει ακόμα κι όταν κλείσουν οι τάφοι. Ενθυμήσεις περπατούν στους άδειους δρόμους, από ανθρώπους που είχαν ζήσει με πάθος κι ορμή, τώρα μόνο τούτα τ' απομεινάρια μένουν από κείνους που έζησαν τη ζωή μέσα σε τούτη την πόλη.

Παρουσίαση εργασίας της Διαλεχτής Λινού: Ζωή Καρέλλη, «Η λυπημένη πολιτεία», *Κασσάνδρα* κι άλλα ποιήματα, Αθήνα 1955

Πηγή: Ζωή Καρέλλη, «Η λυπημένη πολιτεία», *Κασσάνδρα* κι άλλα ποιήματα, Αθήνα, Προμηθεύς 1955.

Τριγυρνούν, ίσως να μιλούν
κάποτε λόγια τ' ανθρώπινα τούτα κοπάδια,
που παν έρμια, έρημα εδώ κι εκεί,
όμως φοβερή σιωπή έχει κατακαθίσει παντού
του πόνου έχει χαλάσει η κραυγή
κι όποιος την ακούσει, έχει πεθάνει στ' αλήθεια.

Παρουσίαση εργασίας της Διαλεχτής Λινού: Ζωή Καρέλλη, «Η λυπημένη πολιτεία», Κασσάνδρα κι άλλα ποιήματα, Αθήνα 1955

Σχολιασμός – συζήτηση

- Η πόλη είναι ανώνυμη (Είναι η Θεσσαλονίκη;)
- Θρήνος της πόλης μετά από καταστροφή.
- Άνθρωποι βουβοί, αδιάφοροι, νεκροί. Ματαιότητα και απαισιοδοξία
- Από το ηρωικό στοιχείο στο ανθρώπινο.
- Ελεύθερος στίχος
- Προσωποποίηση

Παρουσίαση εργασίας της Διαλεχτής Λινού: Ζωή Καρέλλη, «Η λυπημένη πολιτεία», Κασσάνδρα κι άλλα ποιήματα, Αθήνα 1955

Σχολιασμός – συζήτηση (συνέχεια)

- Εικόνες που συνθέτουν μια άδεια κι ερημωμένη πόλη.
- Εντάσσουν το ποίημα στην κατηγορία των θρήνων του ποιητή για την πόλη του.
- Η Θεσσαλονίκη ως «αόρατη πόλη».
- Εντοπισμός σχημάτων λόγου: προσωποποιήσεις, ηχητικές εικόνες (παρουσία και απουσία ήχου).

10^η Ενότητα

**Παρουσίαση εργασίας της Ολυμπίας Πατσιά:
Ζωή Καρέλλη, «Η στενή πύλη», *Αψίς Γαλερίου*,
Θεσσαλονίκη 1959 (αποσπάσματα)**

Παρουσίαση εργασίας της Ολυμπίας Πατσιά: Ζωή Καρέλλη, «Η στενή πύλη», *Αψίς Γαλερίου*, Θεσσαλονίκη 1959 (αποσπάσματα)

Πηγή: Ζωή Καρέλλη, «Η στενή πύλη», *Αψίς Γαλερίου*, Θεσσαλονίκη 1959. Ονομασία της οδού Εγνατία, από Βασιλευούσης μέχρι Δυρραχίου δόξα του Βυζαντίου στην πατρίδα, τότε, «περικλεεστάτη, λογία, πρεσβυτάτη» αυτή έχει μείνει, τώρα, απομεινάρι της απέραντης κυριαρχίας, της αχανούς επικράτειας.

Καθώς έχει διανοιχτεί, κοινή, πόλης αρκετά μεγάλης, βέβαια· με τις καινούργιες πολυκατοικίες, τα φαρδιά πεζοδρόμια, δε στερείται σημασίας τούτη της πολιτείας η αρτηρία. Άλλη όμως η δική μου αφετηρία, απ' όπου προσπαθώ να ξεκινήσω, προς τα πίσω οδεύοντας.

Παρουσίαση εργασίας της Ολυμπίας Πατσιά: Ζωή Καρέλλη, «Η στενή πύλη», *Αψίς Γαλερίου*, Θεσσαλονίκη 1959 (αποσπάσματα)

Πηγή: Ζωή Καρέλλη, «Η στενή πύλη», *Αψίς Γαλερίου*, Θεσσαλονίκη 1959.

Γνώση της ιστορίας, της μοίρας του Ελληνισμού φιλοδοξίες και κάποιες ευτυχισμένες του έθνους στιγμές. Είσοδος του Ελληνικού στρατού, ελευθερία τη μέρα της γιορτής του Πολιούχου. Παρελάσεις, ζητωκραυγές, ύστερα, οδομαχίες, φωτιές...

Μακραίνουν, μικραίνουν οι ενθυμήσεις, οι διηγήσεις, η πραγματικότητα έχει αλλάξει και σου εμποδίζει τη φαντασία ο δρόμος ευρύς, καλοστρωμένος προκαλεί νόμιμη αδιαφορία.

.

Παρουσίαση εργασίας της Ολυμπίας Πατσιά: Ζωή Καρέλλη, «Η στενή πύλη», *Αψίς Γαλερίου*, Θεσσαλονίκη 1959 (αποσπάσματα)

Πηγή: Ζωή Καρέλλη, «Η στενή πύλη», *Αψίς Γαλερίου*, Θεσσαλονίκη 1959.

Μνήμη αχνή, παιδική,
όταν η αψίδα του Γαλερίου
με τα τριμμένα, γεμάτα σκόνη ανάγλυφα,
κατείχε το χώρο, επιβλητική
και σ' αυτή γύρω, συγκεντρωμένα
τα μικρομάγαζα και τα πιο μεγάλα
καταστήματα, κάπως καινούργια, τότε -
τα μεγάλα σπίτια με τις κλεισμένες,
αρχοντικές αυλές και τα μικρότερα,
όλα τριγύρω στην Καμάρα.
Εκεί γύρω, πυκνώνονταν οι συνοικίες μας,
ημών των υποτελών μαζί κι' οι εκκλησιές μας.

Νοσταλγία. Πώς αισθανόσουν, τότε,
τον εαυτό σου, μέσα στην πόλη σου !

[...]

.

Παρουσίαση εργασίας της Ολυμπίας Πατσιά: Ζωή Καρέλλη, «Η στενή πύλη», *Αψίς Γαλερίου*, Θεσσαλονίκη 1959 (αποσπάσματα)

Σχολιασμός – συζήτηση

- Το ποίημα εμπίπτει στις ενότητες του μαθήματος για το Εγκώμιο πόλεως και τη θρησκευτική ταυτότητα μιας πόλης.
- Η πόλη εδώ είναι συγκεκριμένη και ας μην κατονομάζεται.
- Το ποίημα αποτελεί έναν «χάρτη της πόλης» και θυμίζει τη *Μητέρα Θεσσαλονίκη* του Ν.Γ. Πεντζίκη.
- Γίνεται σύγκριση των δύο ποιημάτων που παρουσιάστηκαν μέχρι τώρα.

Παρουσίαση εργασίας της Νικολέτας Βλάχου: Ζωή Καρέλλη, «Χρονικό», Κασσάνδρα κι άλλα ποιήματα, 1955

Εικόνα 4. Παναγία Χαλκέων, δεκαετία '50.

Παρουσίαση εργασίας της Διαλεχτής Λινού: Ζωή Καρέλλη, «Η λυπημένη πολιτεία», Κασσάνδρα κι άλλα ποιήματα, 1955

Εικόνα 3. Ναός Αγίου Δημητρίου, δεκαετία '50.

Παρουσίαση εργασίας της Διαλεχτής Λινού: Ζωή Καρέλλη, «Η λυπημένη πολιτεία», *Κασσάνδρα κι άλλα ποιήματα*, 1955

Εικόνα 2. Αψίδα Γαλερίου (Καμάρα), δεκαετία '50.

10^η Ενότητα

**Παρουσίαση εργασίας της Νικολέτας Βλάχου:
Ζωή Καρέλλη, «Χρονικό», *Κασσάνδρα κι άλλα
ποιήματα*, Αθήνα 1955**

Παρουσίαση εργασίας της Νικολέτας Βλάχου: Ζωή Καρέλλη, «Χρονικό», Κασσάνδρα κι άλλα ποιήματα, Αθήνα 1955

Πηγή Ζωή
Καρέλλη,
«Χρονικό»,
Κασσάνδρα κι
άλλα
ποιήματα,
Αθήνα,
Προμηθεύς
1955.

Αρχή φθινοπώρου του 48
1900, καθώς άρχισε ο αιώνας,
δεν γνωρίσαμε ησυχία,
σε τούτη τη γη, πατρίδα ιδιαίτερη,
πολύ αγαπημένη, Μακεδονία
των Μακεδόνων, των Βυζαντινών
τη χώρα των τόσων αγώνων.

Αρχές φθινοπώρου. Οι εμορφιές
τούτης της εποχής ασύγκριτες
στην πόλη της Θεσσαλονίκης,
με την μεγάλη γαλάζια θάλασσα,
τον ήμερον ουρανόν, το πυκνό χρυσό φως,
τ' ακρογιάλια συμμαζεμένα,
τόσο οικεία και ήσυχα.

Παρουσίαση εργασίας της Νικολέτας Βλάχου: Ζωή Καρέλλη, «Χρονικό», Κασσάνδρα κι άλλα ποιήματα, Αθήνα 1955

Πηγή Ζωή
Καρέλλη,
«Χρονικό»,
Κασσάνδρα κι
άλλα
ποιήματα,
Αθήνα,
Προμηθεύς
1955.

Το λιμάνι της Θεσσαλονίκης
έχει νεκρωθεί. Το εμπόριο φθίνει.
Δεν έρχονται πια μεγαλόπρεπα
τα ξένα πλοία τις αυγές
με τη ρόδινη ομίχλη. Δεν γλιστρούν
επιβλητικά πάνω στα ρόδινα,
χρυσοπόρφυρα κύματα, μικρά
κι ελαφριά της καινούριας πρωίας,
να φέρουν πλούσια εμπορεύματα
για την ενδοχώρα, να ζήσει ο τόπος,
να βρουν δουλειά,
εργάτες κι έμποροι.

Παρουσίαση εργασίας της Νικολέτας Βλάχου: Ζωή Καρέλλη, «Χρονικό», Κασσάνδρα κι άλλα ποιήματα, Αθήνα 1955

Πηγή Ζωή
Καρέλλη,
«Χρονικό»,
Κασσάνδρα κι
άλλα
ποιήματα,
Αθήνα,
Προμηθεύς
1955.

Η ενδοχώρα βαστούσε την πόλη
Θεσσαλονίκη και τώρα από κει
μονάχα κλάματα και καημοί
ακούονται, απελπισίες και καταστροφή
έρχονται προς την πόλη.
Πού είναι οι χωριάτες,
που κατέβαιναν τούτη την εποχή
ευχαριστημένοι κι επίσημοι
με τη σοβαρή μορφή,
την ηλιοκαμένη εμορφιά τους;
Το πρόσωπό τους, όπως το χώμα
της Μακεδονίας, κάπως σκοτεινό, όπως πυκνή
κι ας φαίνεται κλειστή, είναι
η έκφραση των λιγομίλητων Μακεδόνων
με τη βαριά προφορά.

Παρουσίαση εργασίας της Νικολέτας Βλάχου: Ζωή Καρέλλη, «Χρονικό», Κασσάνδρα κι άλλα ποιήματα, Αθήνα 1955

Πηγή Ζωή
Καρέλλη,
«Χρονικό»,
Κασσάνδρα κι
άλλα
ποιήματα,
Αθήνα,
Προμηθεύς
1955.

Πού είναι οι χωρικοί,
που γέμιζαν με τα χρωματιστά,
βαριά τους φορέματα τις πλατείες
και τα μαγαζιά, στην πόλη κατεβαίνοντας;
Σαρακατσαναίοι με τα χίλια πρόβατα,
καπνάδες, καλλιεργητές γύρω απ' τις λίμνες,
όπου δυο φορές σπέρνουν και θερίζουν
την πλούσια τη γη της Μακεδονίας.
Κατέβαιναν ύστερ' απ' τη συγκομιδή
να ψωνίσουν για το χειμώνα,
με τις σεμνές υπερήφανες γυναίκες τους,
με τα παιδιά τους, ολόκληρες γενιές
πολυμελείς, εργατικών δουλευτάδων της γης.

Παρουσίαση εργασίας της Νικολέτας Βλάχου: Ζωή Καρέλλη, «Χρονικό», Κασσάνδρα κι άλλα ποιήματα, Αθήνα 1955

Πηγή Ζωή
Καρέλλη,
«Χρονικό»,
Κασσάνδρα κι
άλλα
ποιήματα,
Αθήνα,
Προμηθεύς
1955.

Τώρα, μονάχα κοπάδια
τυραννισμένων, αφανισμένων ανθρώπων
μας στέλνουν τα χωριά κι η τρομάρα
την έκφρασή τους σφραγίζει ο πόνος.
Τίποτ' απ' τη συγκομιδή δεν απόμεινε,
τίποτ' απ' το σπίτι χτισμένο με κόπο,
με στέρηση, μια, δυο και τρεις φορές.
Καπνισμένους τοίχους και ερείπια,
πίσω τους αφήσανε φεύγοντας,
«τον καημό τους σιγοκλαίνε
και ραγίζουν οι καρδιές».

Λείπουν αδέρφια, αδερφές
σκότωσαν τη μάνα, ποιες,
να λογαριάσει κανένας πληγές
τώρα, πρώτες κι ύστερες;

Παρουσίαση εργασίας της Νικολέτας Βλάχου: Ζωή Καρέλλη, «Χρονικό», Κασσάνδρα κι άλλα ποιήματα, Αθήνα 1955

Πηγή Ζωή
Καρέλλη,
«Χρονικό»,
Κασσάνδρα κι
άλλα
ποιήματα,
Αθήνα,
Προμηθεύς
1955.

Αρχές φθινοπώρου του 48,
έρχεται ο βαρύς μακεδονίτικος
χειμώνας υγρός και τσουχτερός.
Αχολογούν ξανά και πάλι
πολέμους ανήμερους κι άγριους
τα βουνά της Μακεδονίας.
Πάλι πόλεμος γι' αυτήν,
που κρατάει η αρχή του αιώνες πριν.

Ειδήσεις, λόγια,
η πόλη της Θεσσαλονίκης
έχει γεμίσει μ' εκείνους που φέρνουν
ειδήσεις για νίκες, ειδήσεις
για καταστροφές, προσταγές πολλές,
υποσχέσεις διπλές κι ανήσυχες.

Παρουσίαση εργασίας της Νικολέτας Βλάχου: Ζωή Καρέλλη, «Χρονικό», *Κασσάνδρα* κι άλλα ποιήματα, Αθήνα 1955

Πηγή Ζωή
Καρέλλη,
«Χρονικό»,
Κασσάνδρα κι
άλλα
ποιήματα,
Αθήνα,
Προμηθεύς
1955.

Αρχές φθινοπώρου του 48,
περιμένουν στην πόλη τη γιορτή
του πολιούχου. Αναστήλωσαν
την κατεστραμμένην εκκλησία,
οι κάτοικοι της πόλης Θεσσαλονίκης
περιμένουν να γιορτάσουν,
περιμένουν να παρακαλέσουν
να ειρηνέψει η πατρίδα τους,
να την σώσει του αγίου η δύναμη
«από λοιμού, λιμού, σεισμού, καταποντισμού,
πυρός, μαχαίρας, επιδρομής αλλοφύλων
εμφυλίου πολέμου».

Παρουσίαση εργασίας της Νικολέτας Βλάχου: Ζωή Καρέλλη, «Χρονικό», Κασσάνδρα κι άλλα ποιήματα, Αθήνα 1955

Πηγή Ζωή
Καρέλλη,
«Χρονικό»,
Κασσάνδρα κι
άλλα
ποιήματα,
Αθήνα,
Προμηθεύς
1955.

Γιατί όλα
τα δοκίμασεν ο παιδεμένος τόπος
κι ήρθε η ώρα να φωνάξει
για δικαίωση, γιατί η προσφορά
σ' αίμα και καταστροφή πλήθαινε,
πλήθαινε πάρα πολύ κι απαύδησαν
οι τυραννισμένοι άνθρωποι να πολεμούν
στην αιματόβρεχτη τούτη γη,
την πολυακουσμένη Μακεδονία.

Παρουσίαση εργασίας της Διαλεχτής Λινού: Ζωή Καρέλλη, «Η λυπημένη πολιτεία», Κασσάνδρα κι άλλα ποιήματα, Αθήνα 1955

Σχολιασμός – συζήτηση

- Η πόλη εδώ δεν αποτυπώνεται με όρους αντικειμενικούς. Αναδύεται μέσα από τους ανθρώπους και την παράδοσή της. Δεν πρόκειται εδώ για «χάρτη».
- Υπάρχει σαφής χρονική τοποθέτηση και σύνδεση με το παρελθόν. Συστήνει την πόλη μέσα από την ιστορία της.
- Οπτική γωνία: σαν να πλησιάζει την πόλη από τη θάλασσα.
- Εικόνες ερήμωσης: τι δεν συμβαίνει τώρα, σε αντίθεση με πριν τον πόλεμο.
- Τα επαναλαμβανόμενα «πού» θυμίζουν την ενότητα του μαθήματος για θρήνους – μοιρολόγια.

Παρουσίαση εργασίας της Διαλεχτής Λινού: Ζωή Καρέλλη, «Η λυπημένη πολιτεία», Κασσάνδρα κι άλλα ποιήματα, Αθήνα 1955

Σχολιασμός – συζήτηση

- Οι κάτοικοι, αδρανείς, περιμένουν τη γιορτή του Πολιούχου (όπως το 1912).
- Ο τόπος πρωταγωνιστεί στο ποίημα και σημαδεύει τους κατοίκους του.

Παρουσίαση εργασίας της Διαλεχτής Λινού: Ζωή Καρέλλη, «Η λυπημένη πολιτεία», Κασσάνδρα κι άλλα ποιήματα, Αθήνα 1955

Εικόνα 7. Η πλατεία Αριστοτέλους (μεταπολεμική Θεσσαλονίκη).

Παρουσίαση εργασίας της Διαλεχτής Λινού: Ζωή Καρέλλη, «Η λυπημένη πολιτεία», *Κασσάνδρα κι άλλα ποιήματα*, 1955

Εικόνα 6. Το κόκκινο κτίριο στην πλατεία Αγίας Σοφίας (μεταπολεμική Θεσσαλονίκη).

Παρουσίαση εργασίας της Διαλεχτής Λινού: Ζωή Καρέλλη, «Η λυπημένη πολιτεία», Κασσάνδρα κι άλλα ποιήματα, Αθήνα 1955

Εικόνα 5. Άποψη της παραλίας (μεταπολεμική Θεσσαλονίκη).

10^η Ενότητα

**Παρουσίαση εργασίας της Ελισάβετ
Μπογιατζόγλου: Όλγα Βατίδου, «Προσκύνημα
στη Σμύρνη» (1952), *Εγκώμια και θρήνοι για τις
αλησμόνητες πατρίδες*, Θεσσαλονίκη 1997**

Παρουσίαση εργασίας της Ελισάβετ Μπογιατζόγλου: Όλγα Βατίδου, «Προσκύνημα στη Σμύρνη» (1952)

Πηγή: Όλγα Βατίδου, «Προσκύνημα στη Σμύρνη» (1952), *Εγκώμια και θρήνοι για τις αλησμόνητες πατρίδες*, επιμ. Αγγ. Στεργίου, Θεσσαλονίκη, Ιανός 1997.

Όπως, όταν ξεθάφτωμε απ' τον τάφο
τα κόκαλα αγαπημένου ενός προσώπου,
θέμε να ιδούμε πρώτα την αράχνη εκείνη,
που απλώνει του σκελετού το ακέραιο σχήμα
και, που το ύφος ολοζώντανο, είναι του ανθρώπου...
Αυτό που λέμε 'της ψυχής ο αέρας',
που διαλύεται στο σκοτάδι και σκορπιέται
μόλις ο τάφος ανοιχτεί στο φως της μέρας...
Έτσι ήρθαμε και στον δικό σου, Σμύρνη, τάφο,
την πλάκα σου να ανοίξωμε, οι καϋμένοι,
την έκφρασή σου την γνωστή να ξαναϊδούμε
επάνω στο άπλανο των ερειπίων σου σχήμα.

Παρουσίαση εργασίας της Ελισάβετ Μπογιατζόγλου: Όλγα Βατίδου, «Προσκύνημα στη Σμύρνη» (1952)

Πηγή: Όλγα Βατίδου, «Προσκύνημα στη Σμύρνη» (1952), *Εγκώμια και θρήνοι για τις αλησμόνητες πατρίδες*, επιμ. Αγγ. Στεργίου, Θεσσαλονίκη, Ιανός 1997.

Μα δεν ευρήκαμε ούτε πλάκα, ούτε σημάδι...
Στολίδια ευρίκαμε και πάρκα και παλάτια
στα στήθια σου γερά θεμελιωμένα
τόσο, που αδύνατο να τα σαλέψουν χέρια
τόσο, που αδύνατο να τα περάσουν μάτια.
Εξόν ο νους, που τα διαπέρασεν έως κάτω.
Το πνεύμα εξόν, που από τη μνήμη οδηγημένο,
το νοητό σου μπόρεσε να πιάσει ύφος
και να ριχτεί στον τάφο σου σαν φως της μέρας,
Πατρίδα. Για να σκορπιστεί από το σωρό σου,
καθώς σκορπιέται και απ' τα κόκαλα του ανθρώπου
αυτό, που λέμε 'της ψυχής ο αέρας'.

Παρουσίαση εργασίας της Ελισάβετ Μπογιατζόγλου: Όλγα Βατίδου, «Προσκύνημα στη Σμύρνη» (1952)

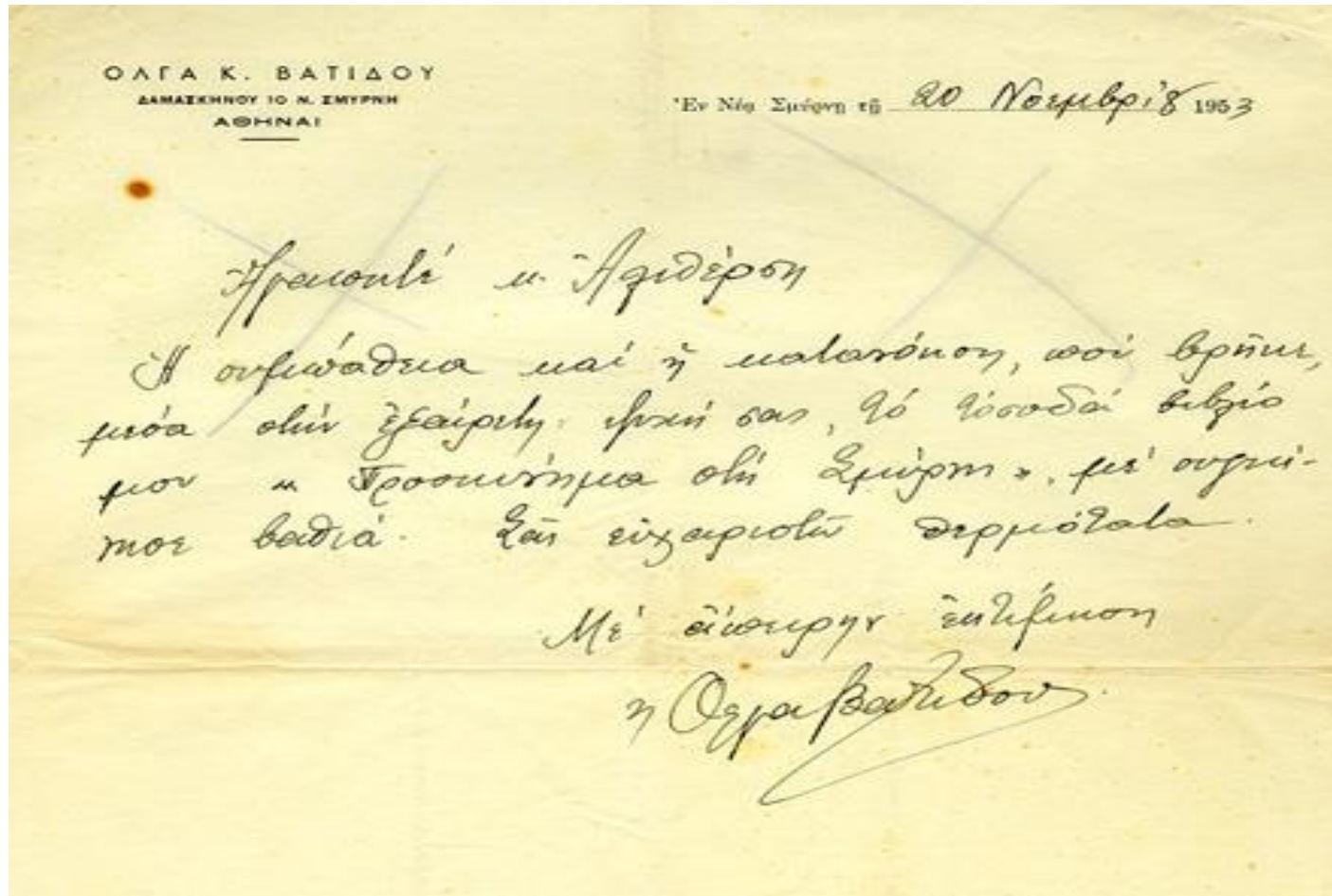

Σχολιασμός – συζήτηση

- Προσωποποιία της πόλης. Η πόλη νεκρή.
- Εγκώμιο της πόλης

Παρουσίαση εργασίας της Ελισάβετ Μπογιατζόγλου: Όλγα Βατίδου, «Προσκύνημα στη Σμύρνη» (1952)

Εικόνα 8. Ιδιόχειρο σημείωμα της Όλγας Βατίδου με αναφορά στο
Προσκύνημα στη Σμύρνη.

10^η Ενότητα

**Παρουσίαση εργασίας του Γιώργου Αραρά:
Κωνσταντίνος Καραβίδας, «Όλυμπος»,
*Μακεδονικοί Ύμνοι, 1943***

Παρουσίαση εργασίας του Γιώργου Αραρά: Κωνσταντίνος Καραβίδας, «Όλυμπος», *Μακεδονικοί Ύμνοι*, 1943

Εικόνα 9. Κωνσταντίνος Καραβίδας, 1890-1973.

Παρουσίαση εργασίας του Γιώργου Αραρά: Κωνσταντίνος Καραβίδας, «Όλυμπος», *Μακεδονικοί Ύμνοι*, 1943

Πηγή:
Κωνσταντίνος
Καραβίδας,
«Όλυμπος»,
*Μακεδονικοί
Ύμνοι*, 1943
στο Ηρακλής
Αποστολίδης,
*Ανθολογία
1708-1952*,
Αθήνα, Εστία
1954.

Όλυμπε, με τους φοίνικες ναυτίλους
και με την κορινθία τη μεγάλη
την πεντηκόντορο, σ' έχω θαυμάσει,
προς τα ρηχά ακτοπλέοντας, σα σε είδα

που ολόρθος άνωθέν μας υψωνόσουν·
απ' την Ποτείδαια με τους Αθηναίους
φρουρούς, νύχτες πολλές, με πικρή ψύχρα,
νεύονται ειρωνικά, σε χαιρετούσα,

έδος θεών· κ' εγκάρδια έχω γελάσει
με τον κανάγια Ξέρξη, που όταν σ' είδε,
μόνον και μέγαν, μες απ' την κατάχνια

του Βαρδαριού κατεπτοήθη. Ω χαίρε!
Δωρικέ αριστοκράτη, Όλυμπε αρχαίε,
παμπόνηρε, σιωπηλέ κι ωραίε!

Παρουσίαση εργασίας του Γιώργου Αραρά: Κωνσταντίνος Καραβίδας, «Όλυμπος», *Μακεδονικοί Ύμνοι*, 1943

Σχολιασμός – συζήτηση

- Ποίημα-αποστροφή στον τόπο. Το ποίημα ξεκινά και τελειώνει με τον ίδιο τρόπο στο σχήμα του κύκλου.
- Σονέτο
- Επισημαίνεται ότι παρόλο που θέμα του ποιήματος είναι ένα μεγάλο βουνό, το θαλασσινό στοιχείο κυριαρχεί. Οπτική γωνία από την οποία ο ποιητής θεωρεί το βουνό είναι η θάλασσα.

10^η Ενότητα

**Παρουσίαση εργασίας της Βικτωρίας Διαμάντη:
Δημοτικό τραγούδι, «Το πάρσιμο της Πρέβεζας»**

Παρουσίαση εργασίας της Βικτωρίας Διαμάντη: Δημοτικό τραγούδι, «Το πάρσιμο της Πρέβεζας»

- Το ιστορικό πλαίσιο του τραγουδιού.
- Ο Αθανάσιος Γιάγκας το κατατάσσει στα Ιστορικά δημοτικά τραγούδια.
- Το 1797, γαλλοβενετική συνθήκη δίνει την Πρέβεζα στους Γάλλους, αλλά την επόμενη χρονιά πέφτει στα χέρια των Τούρκων τον μετέπειτα Αλή πασά των Ιωαννίνων. Στην άλωση αυτή αναφέρεται το τραγούδι.

Παρουσίαση εργασίας της Βικτωρίας Διαμάντη: Δημοτικό τραγούδι, «Το πάρσιμο της Πρέβεζας»

Εικόνα 13. Αλή πασάς Τεπελενλής.

Αποτυπώσεις του τόπου στην παλαιότερη λογοτεχνία

Τμήμα Φιλολογίας

Παρουσίαση εργασίας της Βικτωρίας Διαμάντη: Δημοτικό τραγούδι, «Το πάρσιμο της Πρέβεζας»

Πηγή:
Δημοτικό
τραγούδι, «Το
πάρσιμο της
Πρέβεζας»
Αθανάσιος Χ.
Γιάγκας, επιμ.,
*Ηπειρώτικα
δημοτικά
τραγούδια
(1000-1958),*
Αθήνα,
Ινστιτούτο
Ηπειρωτικών
Μελετών, εκδ.
Πύρρος 1959.

- Βάστα καημένη Πρέβεζα τ' Αλή Πασά τ' ασκέρια.
- Τί να βαστάξω; Δε μπορώ και τί να νταγιαντίσω;
Αλή Πασάς μ' επέτρωσε με δεκοχτώ χιλιάδες.
Πέφτουν τα τόπια σα βροχή κι μπόμπες σα χαλάζι
κι αυτά τα λιανοντούφεκα σαν σιγαλή βροχούλα.
Σκλάβες πάνε στα Γιάννινα, σκλάβες στο Τεπελένι.
Πήραν την κυρ Γιωργάκαινα μ' όλες της τις νυφάδες,
κι η νύφη η μικρότερη δεν πάει κοντά στις άλλες.
- Περβάτα, νύφη, θαρρετά, να μην κονταναμένεις.
Μη σε βαραίνει το φλουρί και το μαργαριτάρι.
- Δε με βαραίνει το φλουρί και το μαργαριτάρι.
Κούνα μου, κούνα το παιδί και γαλαχόρτασέ το.
όσο να πάω κι όσο να' ρτώ κι όσο ν' απογυρίσω,
που κόψανε τον άντρα μου πάνω στα γόνατά μου,
και πέφτουν τα χεράκια του απάνω στην ποδιά μου.

Παρουσίαση εργασίας της Βικτωρίας Διαμάντη: Δημοτικό τραγούδι, «Το πάρσιμο της Πρέβεζας»

Σχολιασμός – συζήτηση

- Προσωποποιία της πόλης, η οποία μιλάει σε πρώτο πρόσωπο.
- Μάλλον βασίζεται σε ιστορία υπαρκτών προσώπων (Κυρά Γιωργάκαινα).
- Το «φλουρί και το μαργαριτάρι» παραπέμπει σε νυφιάτικη ενδυμασία.
- Το κεντρικό πρόσωπο, η μικρή νύφη, είναι τραγική μορφή: νιόπαντρη, με μωρό παιδί, μένει χήρα με φρικτό τρόπο, και το μέλλον της διαγράφεται σκοτεινό.

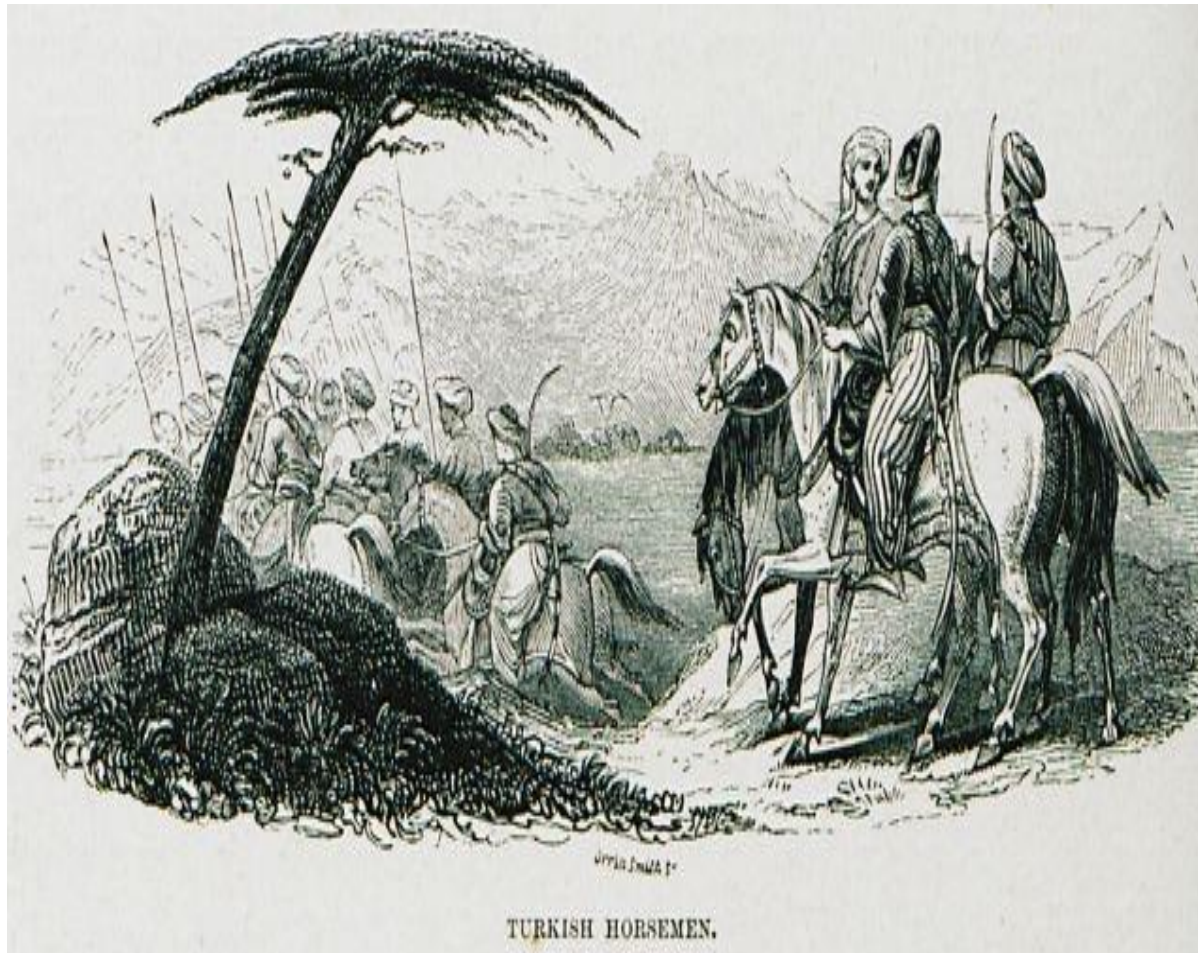

Παρουσίαση εργασίας της Βικτωρίας Διαμάντη: Δημοτικό τραγούδι, «Το πάρσιμο της Πρέβεζας»

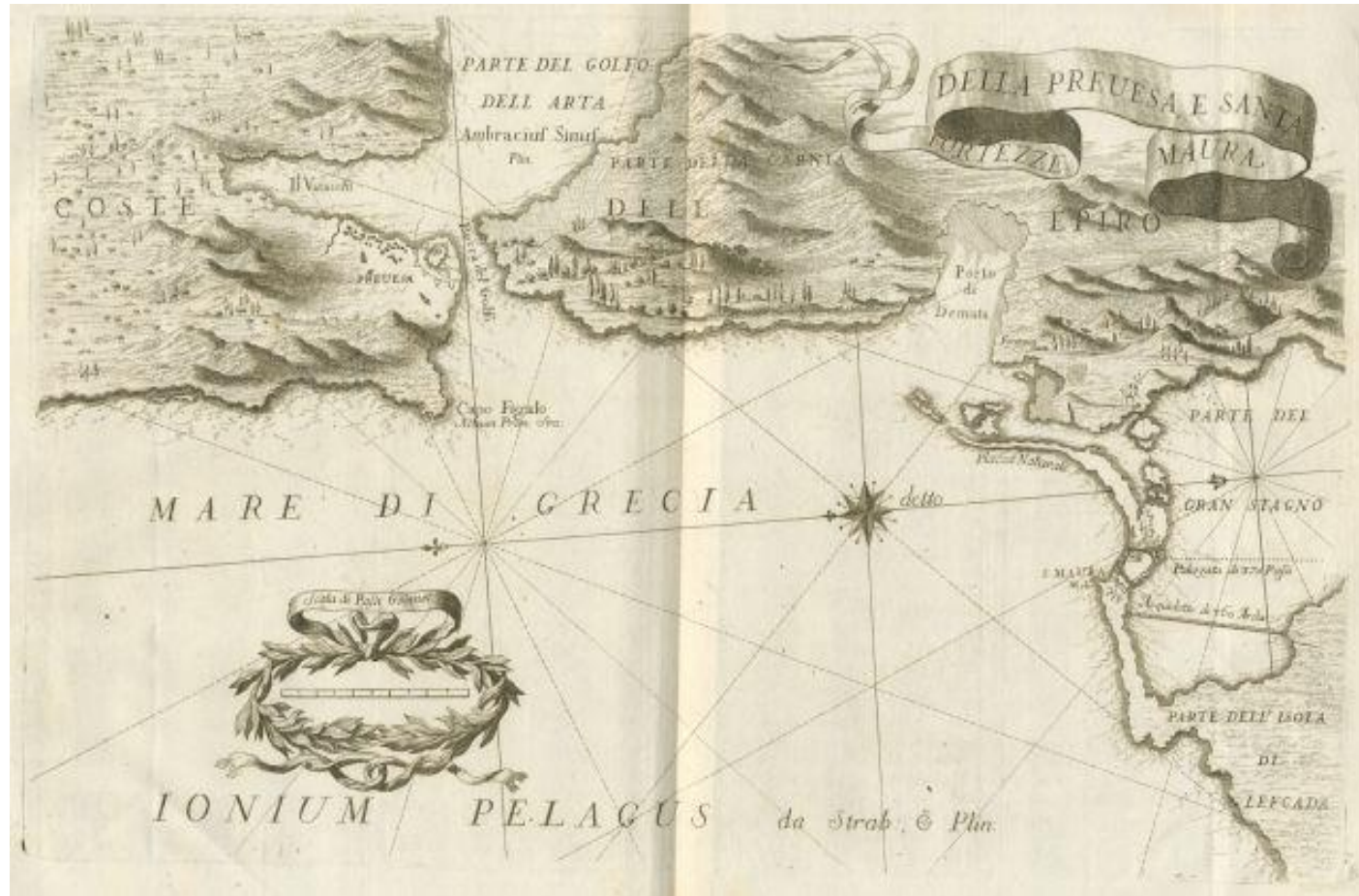
Εικόνα 14. Ενδυμασίες των κατοίκων της Πάργας, της Πρέβεζας, της Βόνιτσας και της Λευκάδας, 1800.

Παρουσίαση εργασίας της Βικτωρίας Διαμάντη: Δημοτικό τραγούδι, «Το πάρσιμο της Πρέβεζας»

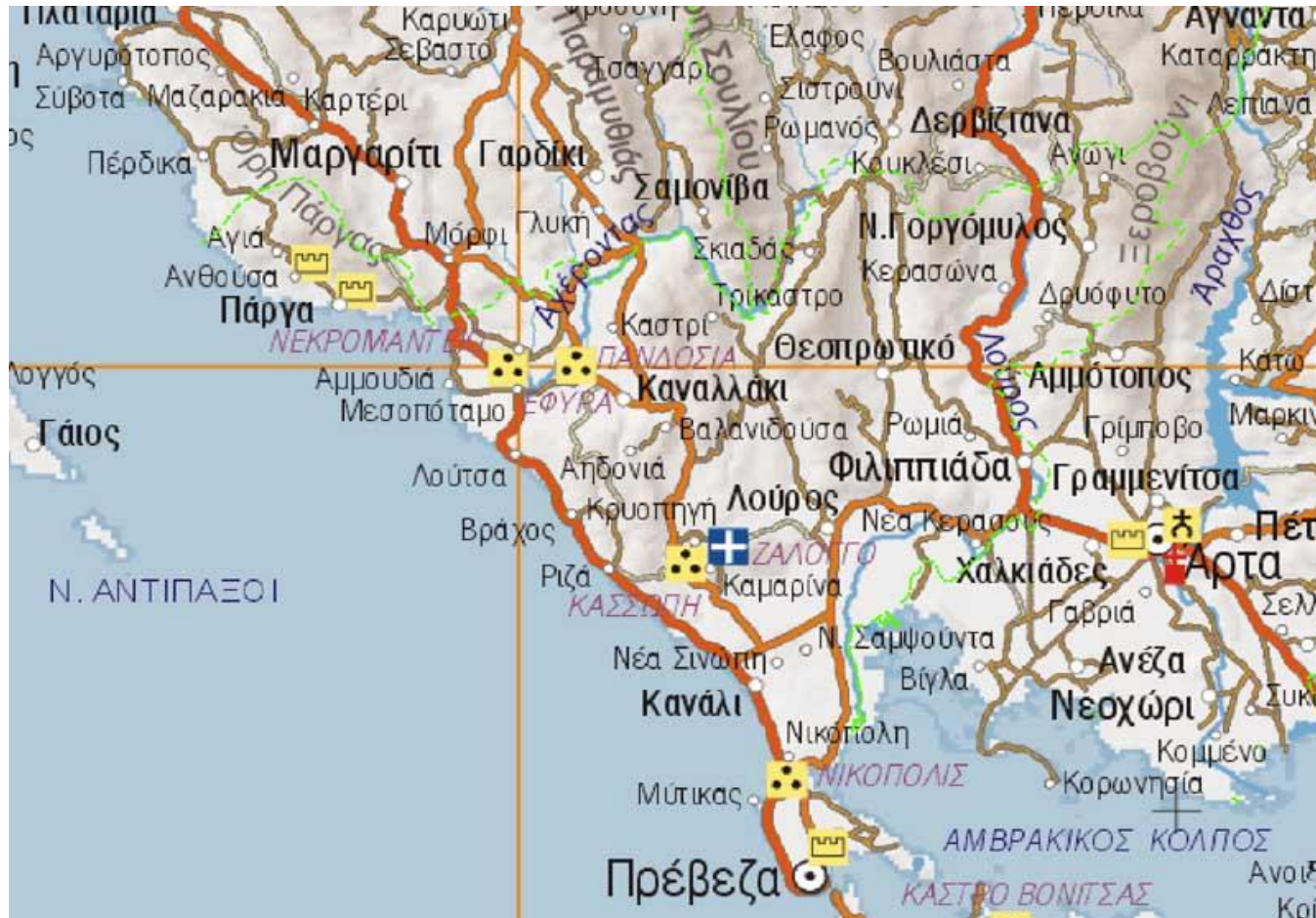
Εικόνα 12. Οθωμανοί ιππείς, 19^{ος} αιώνας.

Παρουσίαση εργασίας της Βικτωρίας Διαμάντη: Δημοτικό τραγούδι, «Το πάρσιμο της Πρέβεζας»

Εικόνα 11. Χάρτης των ακτών της Ηπείρου στα τέλη του 17^{ου} αιώνα όπου σημειώνεται και το κάστρο της Πρέβεζας.

Παρουσίαση εργασίας της Βικτωρίας Διαμάντη: Δημοτικό τραγούδι, «Το πάρσιμο της Πρέβεζας»

Εικόνα 10. Σύγχρονος χάρτης της περιοχής της Πρέβεζας.

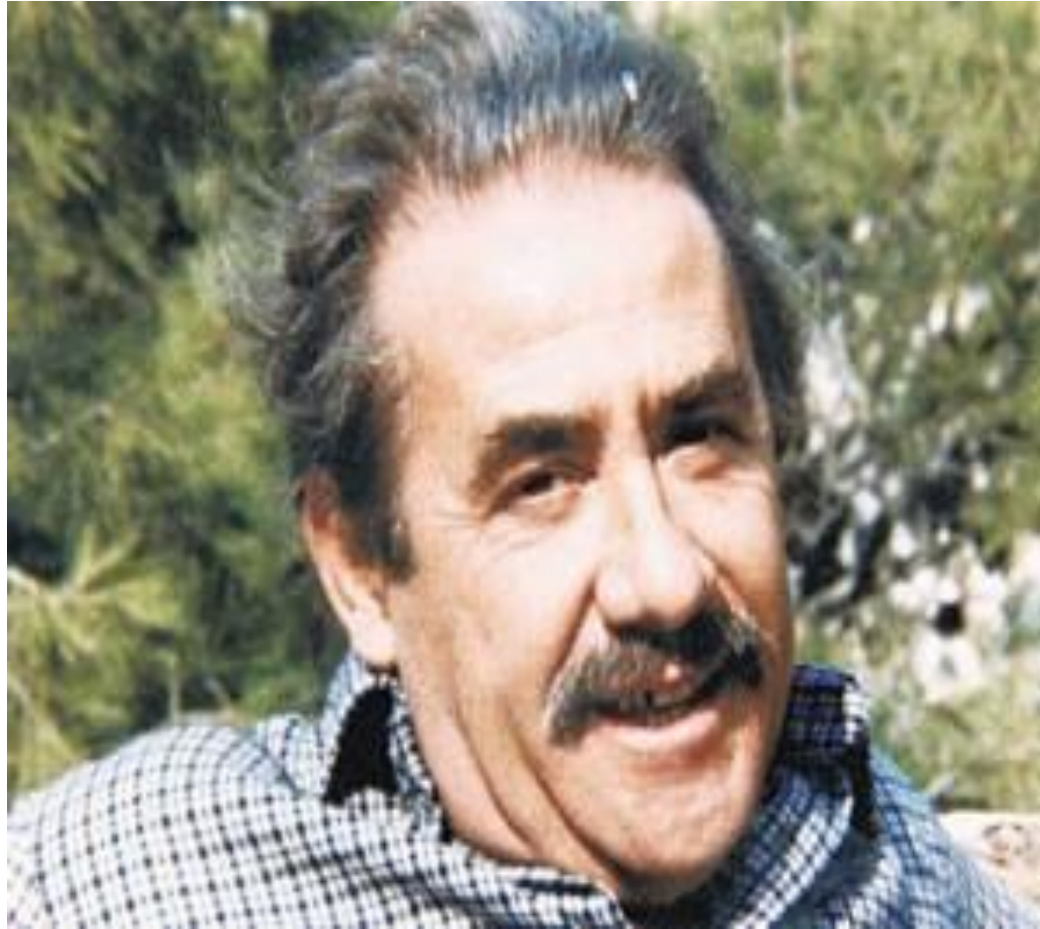

10^η Ενότητα

**Παρουσίαση εργασίας του Θεόφιλου Κολιού:
Γιάννης Νεγρεπόντης, «Αυτός ο τόπος»,
Δωρήματα, 1963**

Παρουσίαση εργασίας του Θεόφιλου Κολιού: Γιάννης Νεγρεπόντης, «Αυτός ο τόπος», Δωρήματα, 1963

Εικόνα 15. Γιάννης Νεγρεπόντης.

Αποτυπώσεις του τόπου στην παλαιότερη λογοτεχνία

Τμήμα Φιλολογίας

Παρουσίαση εργασίας του Θεόφιλου Κολιού: Γιάννης Νεγρεπόντης, «Αυτός ο τόπος», Δωρήματα, 1963

Πηγή: Γιάννης Νεγρεπόντης, «Αυτός ο τόπος», Δωρήματα, εκδ. Γκόνη (ιδιωτική έκδοση) 1963.

Κουραστήκαμε. Άλλο δεν μπορούμε
σ' αυτόν τον τόπο εδώ
που η ιστορία αναβλύζει
σε κάθε μας βήμα.

Κι αυτές οι πληγές
που δε λένε να κλείσουν
σε κάστρα, σε ναούς, σε αγάλματα
σε τάφους συλημένους που δε συγχωρούν
σε αγίων εικόνες
μιας θρησκείας παρθένας μαινάδας·
παντού το πάθος· το δέος αυτό
άλλο δεν το μπορούμε.

Παρουσίαση εργασίας του Θεόφιλου Κολιού: Γιάννης Νεγρεπόντης, «Αυτός ο τόπος», Δωρήματα, 1963

Πηγή: Γιάννης Νεγρεπόντης, «Αυτός ο τόπος», Δωρήματα, εκδ. Γκόνη (ιδιωτική έκδοση) 1963.

Τι να καταλάβουν οι άλλοι;
Έρχονται, φωτογραφίζουν, σημειώνουν
φεύγουν, περιγράφουν, ησυχάζουν.

Τι ξέρουν αυτοί απ' τα δικά μας
μ' αυτόν τον τόπο τον ανοικτίρμονα
τον παντοκράτορα, τον αβασίλευτο.

Παρουσίαση εργασίας του Θεόφιλου Κολιού: Γιάννης Νεγρεπόντης, «Αυτός ο τόπος», Δωρήματα, 1963

Σχολιασμός – συζήτηση

- Πρόκειται για γενικόλογη αναφορά στον τόπο και όχι σε μια ιδιαίτερη περιοχή. Παρατηρούνται δύο αντιθέσεις: παρόντος-παρελθόντος και Ελλήνων-ξένων.
- Διακρίνονται απηχήσεις Ρίτσου, Αναγνωστάκη, Σινόπουλου.
- Διακρίνεται η παρήχηση του θ. Στοιχεία θρησκευτικού συγκρητισμού.

10^η Ενότητα

**Παρουσίαση εργασίας της Χριστίνας
Ραφτοπούλου: Κική Δημουλά, «Πένθος στην
πλατεία Κυψέλης», *Σ' εσένα, αίφνης,
απευθύνομαι*, Αθήνα 2014**

**Παρουσίαση εργασίας της Χριστίνας Ραφτοπούλου: Κική
Δημουλά, «Πένθος στην πλατεία Κυψέλης», Σ' εσένα,
αίφνης, απευθύνομαι, Αθήνα 2014**

Εικόνα 16. Κική Δημουλά.

Αποτυπώσεις του τόπου στην παλαιότερη λογοτεχνία

Τμήμα Φιλολογίας

Παρουσίαση εργασίας της Χριστίνας Ραφτοπούλου: Κική Δημουλά, «Πένθος στην πλατεία Κυψέλης», Σ' εσένα, αίφνης, απευθύνομαι, Αθήνα 2014

Πηγή: Κική
Δημουλά,
«Πένθος στην
πλατεία
Κυψέλης», Σ'
εσένα, αίφνης,
απευθύνομαι,
επιμ. Κων.
Δημόπουλος,
Αθήνα,
Καθημερινές
Εκδόσεις ΑΕ
2014.

Τέλη Μαΐου

Πήρε φωτιά το μεσημέρι,
θύμα του ήλιου.

Λαμπάδιασε η αδειανή πλατεία
και η στοχαστική ερημία της,
το καφενείο
και το πάθος των θαμώνων του,
τα σπίτια
και οι στεγασμένες περιπτώσεις τους,
το επιπλοποιείο
και η τραπεζαρία του
-τραπέζι κι έξι πολυθρόνες,
να επιπλωθή η ανία

Παρουσίαση εργασίας της Χριστίνας Ραφτοπούλου: Κική Δημουλά, «Πένθος στην πλατεία Κυψέλης», Σ' εσένα, αίφνης, απευθύνομαι, Αθήνα 2014

Πηγή: Κική
Δημουλά,
«Πένθος στην
πλατεία
Κυψέλης», Σ'
εσένα, αίφνης,
απευθύνομαι,
επιμ. Κων.
Δημόπουλος,
Αθήνα,
Καθημερινές
Εκδόσεις ΑΕ
2014.

με «δόσεις» μεγάλες
ή μικρές ανάλογα -,
και, φυσικά, και το περίπτερο.
Με την ορθοστασία του,
την ψιλική μελαγχολία του,
ντυμένο
τις απογευματινές του εφημερίδες.
Με την ορθοστασία του,
την ψιλική μελαγχολία του,
ντυμένο
τις απογευματινές του εφημερίδες.

Παρουσίαση εργασίας της Χριστίνας Ραφτοπούλου: Κική Δημουλά, «Πένθος στην πλατεία Κυψέλης», Σ' εσένα, αίφνης, απευθύνομαι, Αθήνα 2014

Πηγή: Κική
Δημουλά,
«Πένθος στην
πλατεία
Κυψέλης», Σ'
εσένα, αίφνης,
απευθύνομαι,
επιμ. Κων.
Δημόπουλος,
Αθήνα,
Καθημερινές
Εκδόσεις ΑΕ
2014.

Πήραν φωτιά
και καίγονται τ' άφθονα «πωλείται»,
τα επίσης άφθονα «ζητείται»,
τα «κύρια άρθρα» της ζωής,
και η στήλη των θεαμάτων.
Και, βέβαια, και ο περιπτεράς.

Εκτός από το χέρι του,
το αγκαλιασμένο βίαια
από το μαύρο πένθος
προς διαιώνισιν της λύπης του
γιατί απροσχεδίαστα, απότομα σχεδόν,
η νέα κόρη του
ένα μικρό περίπτερο, δικό της,
άνοιξε στον θάνατο
τα είκοσι της χρόνια πριν τελειώσει.

Αποτυπώσεις του τόπου στην παλαιότερη λογοτεχνία

Τμήμα Φιλολογίας

Παρουσίαση εργασίας της Χριστίνας Ραφτοπούλου: Κική Δημουλά, «Πένθος στην πλατεία Κυψέλης», Σ' εσένα, αίφνης, απευθύνομαι, Αθήνα 2014

Σχολιασμός – συζήτηση

- Σύνδεση του τόπου με το θάνατο. Καταλυτικός ο ρόλος της (μεταφορικής) φωτιάς. Το περίπτερο μπορεί να συγκριθεί με τον θάνατο.
- Σχολιάζεται η συντομία των στίχων, που συνδέεται με τον θρήνο.
- Σχολιάζεται ο ρόλος του περιπτέρου στην κοινωνική ζωή της γειτονιάς.

Παρουσίαση εργασίας της Χριστίνας Ραφτοπούλου: Κική Δημουλά, «Πένθος στην πλατεία Κυψέλης», Σ' εσένα, αίφνης, απευθύνομαι, Αθήνα 2014

Εικόνα 17. Πλατεία Κυψέλης, 1955.

Αποτυπώσεις του τόπου στην παλαιότερη λογοτεχνία

Τμήμα Φιλολογίας

10^η Ενότητα

**Παρουσίαση εργασίας της Κωνσταντίνας
Στεργίου: Άντης Κανάκης, «Μεσαρίτικο άσμα»,
Μεσαρίτικα κι άλλα μοτίβα, Λευκωσία 1992**

Παρουσίαση εργασίας της Κωνσταντίνας Στεργίου: Άντης Κανάκης, «Μεσαρίτικο άσμα», *Μεσαρίτικα κι άλλα μοτίβα*, 1992

Ιστορικό πλαίσιο: η τουρκική εισβολή στην Κύπρο το 1974

Παρουσίαση εργασίας της Κωνσταντίνας Στεργίου: Άντης Κανάκης, «Μεσαρίτικο άσμα», Μεσαρίτικα κι άλλα μοτίβα, Λευκωσία 1992

Εικόνα 18. Άντης Κανάκης.

Αποτυπώσεις του τόπου στην παλαιότερη λογοτεχνία

Τμήμα Φιλολογίας

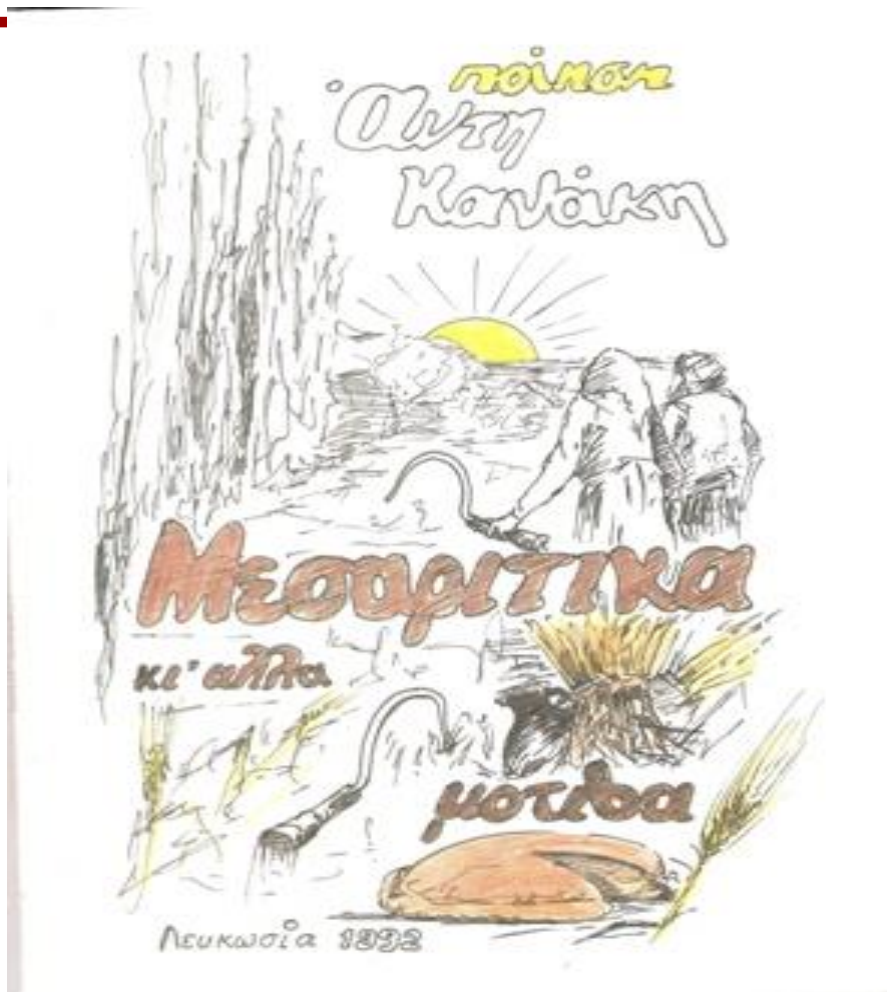
Παρουσίαση εργασίας της Κωνσταντίνας Στεργίου: Άντης Κανάκης, «Μεσαρίτικο άσμα», *Μεσαρίτικα κι άλλα μοτίβα*, Λευκωσία 1992

Εικόνα 20. Εξώφυλλο συλλογής του Άντη Κανάκη.

Παρουσίαση εργασίας της Κωνσταντίνας Στεργίου: Άντης Κανάκης, «Μεσαρίτικο άσμα», Μεσαρίτικα κι άλλα μοτίβα, Λευκωσία 1992

Εικόνα 19. Εξώφυλλο των *Μεσαρίτικων μοτίβων* του Άντη Κανάκη.

Παρουσίαση εργασίας της Κωνσταντίνας Στεργίου: Άντης Κανάκης, «Μεσαρίτικο άσμα», *Μεσαρίτικα κι άλλα μοτίβα*, Λευκωσία 1992

Πηγή: Άντης Κανάκης, «Μεσαρίτικο άσμα», *Μεσαρίτικα κι άλλα μοτίβα*, Λευκωσία 1992.

Γη της Μεσαρκάς [*Μεσαρκά – Μεσαορία: πεδιάδα της Κύπρου*]

Ακούω τα πέταλα των αλόγων τους
να σου πατάνε την κοιλιά και τα στήθη.

Ακούω τις ερπύστριες να σε ισοπεδώνουν

κι εσύ να γογγάς κάτω απ' τ' αβάσταχτο πέλμα τους

[...]

την πλάση φωτίζοντας

να βγει απ' τα σπλάχνα σου ο ακατανίκητος
προλάτης γιος σου.

Να τον ακολουθήσουμε ούλοι μας,

θρήσκοι και αλλόθρησκοι. Οι Μεσαρίτες

δουλευταδες σου.

να λιώσουμε τα πολυβόλα και τα συρματοπλέγματα

τα κανόνια και τα τανκς

Παρουσίαση εργασίας της Κωνσταντίνας Στεργίου: Άντης Κανάκης, «Μεσαρίτικο άσμα», *Μεσαρίτικα κι άλλα μοτίβα*, Λευκωσία 1992

Πηγή: Άντης
Κανάκης,
«Μεσαρίτικο
άσμα»,
*Μεσαρίτικα κι
άλλα μοτίβα*,
Λευκωσία
1992.

κάτω από τον πυρωμένο ήλιο σου.
να τα κάνουμε τρακτέρ κι άροτρα
να σε οργώνουμε.
Για να βλασταίνουν σπαρτά Θεόρατα

Και με κόκκινες παπαρούνες, λαλέδες και ματσικόριδα
τα λιοκαμένα κορίτσια σου,
η Μαρία κι η Αησιέ, η Ληλά και η Ελένη
να πλέκουνε τα στεφάνια της δόξας σου.

Γη της Μεσαρκάς
Μάνα που μ' απλοχεριά
μας μοιράζεις το γλυκό ψωμί σου.
Και τη δίψα μας έσβηνες
με το κρύο νερό
του βαθιού πηγαδιού σου.
Γη της Μεσαρκάς που με
τ' αλαφρό σου χώμα

Παρουσίαση εργασίας της Κωνσταντίνας Στεργίου: Άντης Κανάκης, «Μεσαρίτικο άσμα», *Μεσαρίτικα κι άλλα μοτίβα*, Λευκωσία 1992

Πηγή: Άντης Κανάκης,
«Μεσαρίτικο άσμα»,
Μεσαρίτικα κι άλλα μοτίβα,
Λευκωσία
1992.

αιώνια σκεπάζεις
και κρατάς σφικτά στην
αγκαλιά των προγόνων μας
τα κόκκαλα.
Γη της Μεσαρκάς
Ποιος θα μας σκεπάζει
ποιος θα μας αγκαλιάζει
Εμάς
Στην παγωμένη βαρυχειμωνιά
όταν θα πλαγιάσουμε
στης προσφυγιάς μας
το παράπηγμα
για το στερνό μας ύπνο;

Παρουσίαση εργασίας της Κωνσταντίνας Στεργίου: Άντης Κανάκης, «Μεσαρίτικο άσμα», *Μεσαρίτικα κι άλλα μοτίβα*, Λευκωσία 1992

Σχολιασμός – συζήτηση

- Σύγκριση μοτίβων με τους θρήνους της δημοτικής ποίησης.
- Η ιδέα του θανάτου ως ύπνου. Ο πρόσφυγας δεν θα θαφτεί στον τόπο του, τη Μεσαορία.

Παρουσίαση εργασίας της Κωνσταντίνας Στεργίου: Άντης Κανάκης, «Μεσαρίτικο άσμα», *Μεσαρίτικα κι άλλα μοτίβα*, Λευκωσία 1992

Εικόνα 21. Χάρτης της Μεσαορίας.

Παρουσίαση εργασίας της Κωνσταντίνας Στεργίου: Άντης Κανάκης, «Μεσαρίτικο άσμα», *Μεσαρίτικα κι άλλα μοτίβα*, Λευκωσία 1992

Εικόνα 22. Θέα της Μεσαορίας από την περιοχή Μυλοπέτρι.

Παρουσίαση εργασίας της Κωνσταντίνας Στεργίου: Άντης Κανάκης, «Μεσαρίτικο άσμα», *Μεσαρίτικα κι άλλα μοτίβα*, Λευκωσία 1992

Εικόνα 23. Η πεδιάδα της Μεσαορίας από ψηλά.

Αποτυπώσεις του τόπου στην παλαιότερη λογοτεχνία

Τμήμα Φιλολογίας

10^η Ενότητα

**Παρουσίαση εργασίας του Κωνσταντίνου
Χατζηδάφνη: Γεώργιος Δροσίνης, «Η εις το
χωρίον επάνοδος», Αθήνα 1881 [αποσπάσματα]**

**Παρουσίαση εργασίας του Κωνσταντίνου Χατζηδάφνη:
Γεώργιος Δροσίνης, «Η εις το χωρίον επάνοδος», Αθήνα
1881 [αποσπάσματα]**

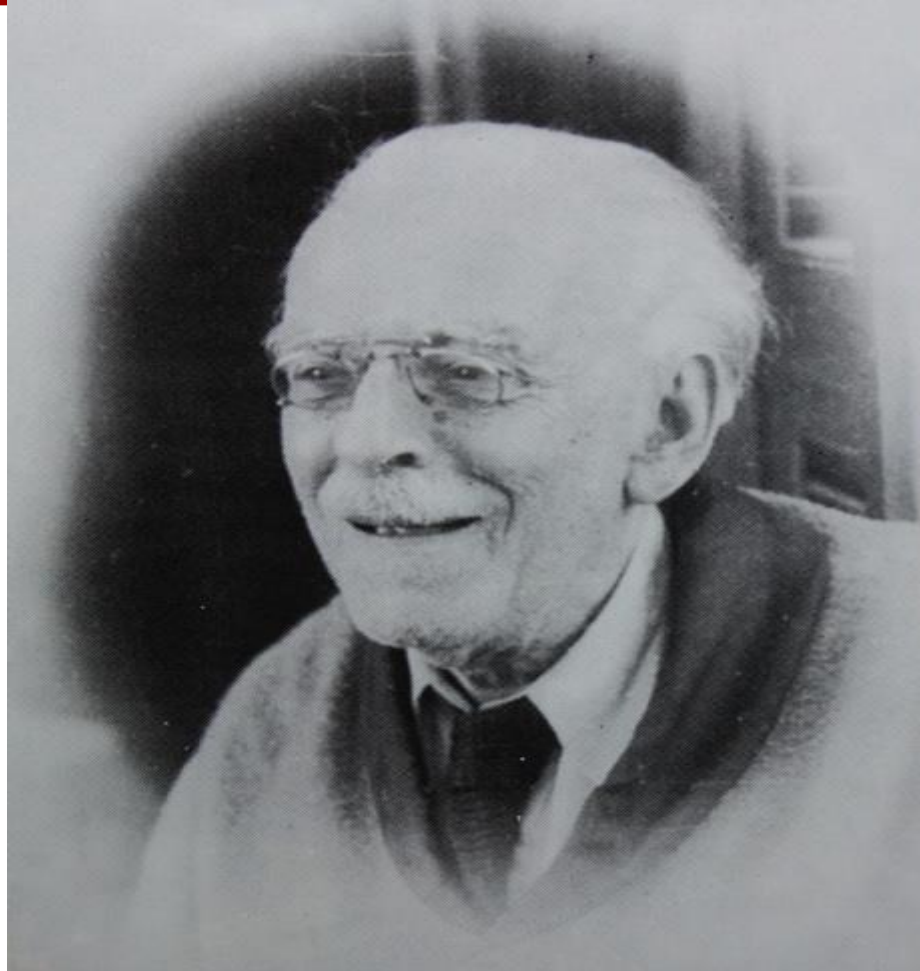
Εικόνα 24. Ο Γεώργιος Δροσίνης, νέος.

Αποτυπώσεις του τύπου στην παλαιότερη λογοτεχνία

Τμήμα Φιλολογίας

**Παρουσίαση εργασίας του Κωνσταντίνου Χατζηδάφνη:
Γεώργιος Δροσίνης, «Η εις το χωρίον επάνοδος», Αθήνα
1881 [αποσπάσματα]**

Εικόνα 25. Ο Γεώργιος Δροσίνης, ηλικιωμένος.

Παρουσίαση εργασίας του Κωνσταντίνου Χατζηδάφνη: Γεώργιος Δροσίνης, «Η εις το χωρίον επάνοδος», Αθήνα 1881 [αποσπάσματα]

Πηγή: Γεώργιος Δροσίνης, «Η εις το χωρίον επάνοδος», Σταλλακτίται, Αθήνα 1881 [αποσπάσματα]

Κάτω εκεί μέσα στην ξανθή κοιλάδα

Που έχει λίγη σκέπη ουρανού

Κι ένα στεφάνι γύρω πρασινάδα

Τα δασωμένα φρύδια του βουνού,

Βαθιά, βαθιά ασπρίζουνε οι τοίχοι

Μικρού χωριού - στα μισοσκοτεινά

Μοιάζουν βαρυά κοτρώνια που η τύχη

Εκάρφωσε εκεί παντοτεινά.

Μαύροι μικροί καπνοί στριφογυρίζουν

Απάνω από το χωριό χωρίς ορμή...

Την ώρα' αυτή οι χωρικοί φουρνίζουν

Το μαύρο τους και άζυμο ψωμί.

[...]

Παρουσίαση εργασίας του Κωνσταντίνου Χατζηδάφνη: Γεώργιος Δροσίνης, «Η εις το χωρίον επάνοδος», Αθήνα 1881 [αποσπάσματα]

Πηγή: Γεώργιος Δροσίνης, «Η εις το χωρίον επάνοδος», Σταλλακτίται, Αθήνα 1881 [αποσπάσματα]

Λέει για τη ζωή που χει περάσει
Εις τον στρατό - τα βάρη είνε πολλά...
Μα πάλι δεν μπορεί και να ξεχάση
Των Αθηνών τ' αμέτρητα καλά:

Τα σπίτια τα ψηλά και ταις πλατείαις,
Ταις άμαξαις που πάν εδώ κ' εκεί,
Τα θέατρα, τον κόσμο, ταις κυρίαις,
Τους περιπάτους και τη μουσική.

Κι άλλα - τον σιδηρόδρομο ακόμα
Που τρέχει με νερό και με φωτιά...
Όμως αυτό του λένε μ' ένα στόμα
Πως είνε πλειά αχώνευτη ψευτιά...

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (1/2)

- Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:
- Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες
- Εικόνα 1: «Ζωή Καρέλλη». Πηγή: <http://www.sansimera.gr/biographies/675>. Copyright.
- Εικόνα 2: «Αψίδα Γαλερίου (Καμάρα), δεκαετία '50». Πηγή: : <http://www.sansimera.gr/biographies/675>. Copyright.
- Εικόνα 3: «Ναός Αγίου Δημητρίου, δεκαετία '50». Πηγή: http://synoragr.blogspot.gr/2014/05/blog-post_7838.html. Copyright.
- Εικόνα 4: «Παναγία Χαλκέων, δεκαετία '50». Πηγή: http://fotisbazakas.blogspot.gr/2013/03/blog-post_6247.html. Copyright.
- Εικόνα 5: «Άποψη της παραλίας (μεταπολεμική Θεσσαλονίκη)». Πηγή: http://synoragr.blogspot.gr/2014/05/blog-post_1632.html. Copyright.
- Εικόνα 6: «Το κόκκινο κτίριο στην πλατεία Αγίας Σοφίας (μεταπολεμική Θεσσαλονίκη)». Πηγή: http://synoragr.blogspot.gr/2014/05/blog-post_1632.html. Copyright.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (1/2)

- Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:
- Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες
- Εικόνα 7: «Η πλατεία Αριστοτέλους (μεταπολεμική Θεσσαλονίκη)». Πηγή: http://synoragr.blogspot.gr/2014/05/blog-post_1632.html. Copyright.
- Εικόνα 8: «Ιδιόχειρο σημείωμα της Όλγας Βατίδου με αναφορά στο *Προσκύνημα στη Σμύρνη*». Πηγή: <http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=461&t=441>. Copyright.
- Εικόνα 9: «Κωνσταντίνος Καραβίδας, 1890-1973». Πηγή: <http://www.ascsa.edu.gr/index.php/archives/konstantinos-d-karavidas-finding-aid>. Copyright.
- Εικόνα 10: «Σύγχρονος χάρτης της περιοχής της Πρέβεζας». Πηγή: http://www.mykosmos.gr/loc_mk/pref_maps.asp?nomos=%D0%F1%E5%E2%DD%E6%E7%F2&map=preveza. Copyright.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (1/2)

- Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:
- Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες
- Εικόνα 11: «Χάρτης των ακτών της Ηπείρου στα τέλη του 17^{ου} αιώνα όπου σημειώνεται και το κάστρο της Πρέβεζας». Πηγή:
<http://el.travelogues.gr/item.php?view=42913>. Copyright.
- Εικόνα 12: «Οθωμανοί ιππείς, 19^{ος} αιώνα». Πηγή:
<http://el.travelogues.gr/item.php?view=47897>. Copyright.
- Εικόνα 13: «Αλή πασάς Τεπελενλής». Πηγή:
<http://eranistis.net/wordpress/2013/05/19>. Copyright.
- Εικόνα 14: «Ενδυμασίες των κατοίκων της Πάργας, της Πρέβεζας, της Βόνιτσας και της Λευκάδας, 1800». Πηγή: 1800». Πηγή:
<http://el.travelogues.gr/item.php?view=50444>. Copyright.
- Εικόνα 15: «Γιάννης Νεγρεπόντης». Πηγή:
<http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=312301>. Copyright.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (1/2)

- Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:
- Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες
- Εικόνα 16: «Κική Δημουλά». Πηγή:
http://www.os3.gr/arhive_afieromata/gr_afieromata_kiki_dimoyla.html.
Copyright.
- Εικόνα 17: «Πλατεία Κυψέλης 1955». Πηγή: <http://gkdata.gr/2013/05/08>.
Copyright.
- Εικόνα 18: «Άντης Κανάκης». Πηγή:
http://poetryfromcyprus.blogspot.gr/2014/02/blog-post_1953.html. Copyright.
- Εικόνα 19: «Εξώφυλλο των *Μεσαρίτικων μοτίβων* του Άντη Κανάκη». Πηγή:
1800». Πηγή: <http://www.kypriwnerga.com/site-product-71-142-333-gr.php>.
Copyright.
- Εικόνα 20: «Εξώφυλλο συλλογής του Άντη Κανάκη». Πηγή:
<http://www.kypriwnerga.com/site-product-71-142-324-gr.php>.
Copyright.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (1/2)

- Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:
- Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες
- Εικόνα 21: «Χάρτης της Μεσαορίας». Πηγή:
<http://www.hellenicaworld.com/Cyprus/Geo/gr/Marathovounos.html>. Copyright.
- Εικόνα 22: «Θέα της Μεσαορίας από την περιοχή Μυλοπέτρι». Πηγή:
[http://kypros.org/Occupied_Cyprus/ardhana2/Mylopetri\(1\).htm](http://kypros.org/Occupied_Cyprus/ardhana2/Mylopetri(1).htm). Copyright.
- Εικόνα 23: «Η πεδιάδα της Μεσαορίας από ψηλά». Πηγή:
<http://www.dphotographer.co.uk/user/papaioannoun>. Copyright.
- Εικόνα 24: «Ο Γεώργιος Δροσίνης, νέος». Πηγή:
<http://pandektis.ekt.gr/dspace/handle/10442/67820>. Copyright.
- Εικόνα 25: «Ο Γεώργιος Δροσίνης, ηλικιωμένος». Πηγή:
<http://www.tseneklidis.gr/γεώργιος-δροσίνης>. Copyright.

Σημείωμα Αναφοράς

- Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Αναστασία Μαρκομιχελάκη. «Αποτυπώσεις του τόπου στην παλαιότερη λογοτεχνία. Ενότητα 10^η». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS363/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Ευθυμία Χ. Πέτκου
Θεσσαλονίκη, Χειμερινό Εξάμηνο 2014-15.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

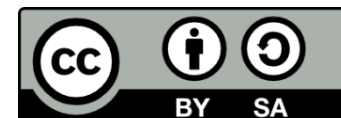

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

